

Rozstanie z LIDIĄ ZAMKOW

665
Jak to? — więc zgasiła ta nie-
spożyta, wydawało się, energia,
wyrzucana z siebie nieco chrzą-
pliwym głosem, przejawiająca się
nawet w charakterystycznym ru-
chu głowy odrzucającym w bok
włosy, w całym sposobie zachowa-
nia nigdy nie spokojnej, drobnej
postaci, a przede wszystkim w
działaniu, w dążeniu do działania,
„Ktoż dzisiaj potrafi tak waleczyć o
swoją twórczość i tantiemy? Chyba
tylko Lidia Zamkow” — napisał w
swych wspomnieniach dyr. Bronisław
Dąbrowski. A więc ta żywioła
temperamentu namiętność, drapież-
ność, ta przenikliwa inteligencja i
ten „trudny charakter” — już nie
istnieją? Każda śmiertelna jest „dziw-
na”, ta jednak wydaje się jakby
jeszcze dziwniejsza.

W żywole teatru miała się zrea-
lizować, zaszczepionym przez
Zelwerowicza — choć początkowe
zamierzenia zawodowe sterowały to
ku medycynie, to ku baletowi. Po
wojnie, w czasie której Lidia Zam-
kow pracowała jako robotnica fi-
zyczna w jednej z krakowskich fa-
bryk, nastąpiło pierwsze związanie
się ze sceną — w Teatrze Wojska
Polskiego w Łodzi, gdzie nie było
specjalnie ciekawie, zanim Leon
Schiller nie skłonił jej do podjęcia
studiów reżyserskich. Potem był
Kraków: współpraca przy praprem-
ierowym wystawieniu sztuki
„Lubow Jarowaja”, ogłosza „Bryg-
da szlifierza Karhana” — zreali-
zowana w konsultacji z robotniczą
widownią (Vogler: „Zamkow dała
się poznać jako wymieniony reży-

ser”), „Uczona biatogłowa” Mo-
llera...

Dalsze etapy drogi artystycznej:
„epizod heroiczny” — roczna dy-
rekcja w Teatrze Wyrzeża (s. Tra-
gedia optymistyczna”), następnie
dwa lata w Warszawie (prapremie-
ra „Imion władzy” Broszkiewicza)
i znów Kraków, a wkrótce wyda-
rzenie: podwójny sukces — w ty-
tułowej roli Starszej Pani i w reży-
serii „Wizyty...” Durrenmatta, po-
tem przy:hoził gorąco dyskutowa-
na „Medea”, „Matka Courage”.
W sposób odmienny, własny,
odlegający od wcześniejszych
praktyk inscenizacyjnych, Zamkow
zobaczyła i zinterpretowała „Moral-
ność pani Dulskiej”, „Makbeta” i
niezapomniane „Wesele”. Gorki,
„Apelacja Villona” Barnasia i Mro-
zek; „Sen” Dostojewskiego nagro-
dzony na Festiwalu Sztuk Rosyj-
skich i tarnowski „Peer Gynt”, „Ci-
chy Don” i Szekspir w Nowej Huc-
cie, wreszcie „Kalgula” i „No more
Hiroshima”...

Jestem niedokładny i niekompe-
tentny, nie przestrzegam chronolo-
gii, opuszczam tytuły, których teraz
nie pamiętam, mieszałem ze sobą in-
ne — ale porządkująca wyliczanka
nie wydaje mi się ważna, ani po-
trzebna, bo teatr Zamkow nie był
teatrem epoki czy teatrem stylów,
ale teatrem myśli, idei, podawanej
przez nią widzom w sposób zdecy-
dowany, agresywny i „po męsku”.
Ani w nim śladu kobiecej egzalta-
cji czy kobiecej miękkości, choć
przecież nie tworzyła przedstawień

(Dalszy ciąg na str. 3)

Rozstanie z Lidią Zamkow

(Dokończanie ze str. 2)

wychłodzonych czy suchych. W po-
łączeniu inteligencji z żywiołowo-
ścią upatrywała krytyka sekret ta-
lentu Lidii Zamkow.

Uparta i samodzielna, już apó-
dyktycznie upoślanająca się o pra-
wo do twórczej niezależności, wie-
dząca doskonale czego chce, jakby z
lancetem chirurga w rękę, znakomicie
obznajomionego z dramaturgicz-
ną anatomią, rozpinała problemy
przygotowywanej do wystawienia
sztuki. Lecz przyjrzyjmy wyłożeniu
intelektualnych, „mózgowych” treści
towarzyszył emocjonalny, pełen pa-
sji stosunek, pełne zaangażowanie
w sprawę, jakiej widzom przedsta-
wiała. Na jednym ze spotkań Zam-
kow z publicznością, jakie miałem
szczęście prowadzić, zaskoczona zo-
stała pytaniem z sali o to, jaka by-
łaby jej ewentualna koncepcja usce-
nizacji „Otella”. Moment zastano-
wienia trwał jednak krótko i poło-
czyła się gwałtownie opowieść rysu-
jąca szybkimi kreskami zaimprwi-
zowaną wizję interpretacyjną, im-
ponująca wiedzą i pomysłowością.

Inne — jak przez mgłę teraz wi-
dzą — zetknięcie się z Zamkow na-
stąpiło na Wzgórzu Wawelskim: był

to chyba pierwszy spektakl plene-
rowy krakowskiej telewizji, bardzo
kłopotliwy technicznie i tym bard-
zo żądzą podniecający reżyserkę do
mierzenia się z nowym warsztatem
pracy. A ostatni kontakt: w czasie
krótkiego przyjazdu z Warszawy —
gdzie pokrakowskie losy artystki
biegły, jak się zdaje, zmiennym
trybem — razem z Leszkiem Herde-
genem (oboje zaprzyjaźnieni byli
przez lata z „Dziennikiem” i ludź-
mi „Dziennika”). On przejmując
recytował „Niobe” Gałczyńskiego,
ona przypomniawszy swój nagrodzony
monodram „Urodziła się jak wró-
bel” (który opracowany przez Li-
dię Zukowską miał przedtem swą
premierę w Klubie Dziennikarzy
i zarejestrowany został także w ka-
towickim telerecordingu).

Niespodziewanie bliska odtwa-
rzanej postaci Edith Piaf, a przecież
wyposażająca rolę we własną, wy-
bitną osobowość, żarliwie mówiła o
zawodzie artysty i o miłości... Od
dwóch lat nieobecny już jest Le-
szek Herdegen. Przestała istnieć tak
uzdolniona i popularna para Her-
degen — Zamkow. Nie ma już też
Lidii Zamkow.

WŁADYSŁAW CYBULSKI